

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. Г.С.СКОВОРОДИ

На правах рукопису

ПРИХОДЬКО Оксана Єхимівна

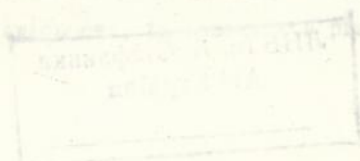
РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ
У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ІЗ.00.01 - теорія та історія педагогіки

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Харків - 1994

00756427 (V)

АВ 30.287

АВ 30.288

Заступник начальника кафедр педагогіки Одеського державного педагогічного інституту ім.К.Д.Ушинського.

Науковий керівник

- доктор педагогічних наук,
професор ХМЕЛЮК Р.І.

Офіційні опоненти

- доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент
АПН України ШЕВЧЕНКО Г.П.

- кандидат психологічних наук,
доцент ЗЕМЛЯНСЬКА О.В.

Провідна установа - Київський державний університет
ім.Т.Г.Шевченка.

Захист відбудеться "28" серпня 1994 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К.ІІЗ.24.02 у Харківському державному педагогічному університеті ім.Г.С.Сковороди /ЗІОІ68, м.Харків, вул.Блюхера, 2/.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського державного педагогічного університету ім.Г.С.Сковороди.

Автореферат розісланий "20" серпня 1994 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

ЗОЛОТУХІНА С.Т.

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасна підготовка майбутніх вчителів невід'ємна від формування, вдосконалення їх творчого потенціалу, що співвідносить професіоналізм з гармонійно побудованою структурою творчої педагогічної діяльності. Важливу роль у вирішенні цієї проблеми покликаний відіграти такий вид діяльності, у процесі якого збагачувалися б та розвивалися творчі здібності і якості особистості, без яких неможлива педагогічна творчість.

Творчий початок у співвідношенні з елементами ігрової діяльності може допомогти в розкритті таких цінних для педагога здібностей як уява, фантазія, творче мислення, викликати здібності емоційної співчутливості. Без відповіді на питання, в чому і як взаємодіє навчально-ігрова діяльність і творчий потенціал особистості, неможливо науково обґрунтувати практику розвитку творчої особистості майбутнього педагога. Пошуки в цьому напрямку стали суттю нашого дослідження.

Перспективна лінія розвитку здібностей як індивідуально-психологічного явища починається з глибокої давнини. Біля джерел проблеми стояли Платон, Арістотель, Демокрит, Ібн-Сіна, Ф.Аквінський. Принципово новий погляд на здібності пішов від англійських філософів-матеріалістів. Ще Ф.Бекон ділив науки відповідно до трьох основних здібностей людського розуму: пам'яті відповідає історія, уяві - поезія, свідомості - філософія. Значну увагу питанням здібностей приділяли видатні західноєвропейські педагоги Я.А.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, Дідро. Прогресивність думки, новизна і своєрідність бачення проблеми здібностей стала предтечею нових поглядів на дану проблему вже у наш час.

В якості психологічних підходів були використані висновки психологів про здібності, їх розвиток в різних видах діяльності,

про основні частини механізмів творчого акту / Л.С.Виготський, А.М.Лук, А.М.Леонтьєв, Я.О.Пономарьов, С.Л.Рубінштейн, В.М.Теплов, та ін. /. Досліджуючи проблему творчого процесу, Ж.Адамер, Л.В.Баженов, Г.Я.Буш, В.М.Якобсон виділили основні етапи творчого прояву здібності в діяльності: перший етап - зародження ідеї, другий - осмислення конструктивного втілення ідеї, третій - усвідомлення. Вивчались роботи зарубіжних авторів, які приділяли велику увагу питанням розвитку креативних властивостей особистості / Дж.Гілфорд, Х.Ротт та ін. /.

Важливе значення для нас мали роботи вчених, пов'язані з проблемою навчально-ігрової діяльності. Питаннями ігрової діяльності займалися Д.М.Узнадзе, Л.О.Венгер, які висвітлювали навчальні аспекти ігрової діяльності. Питання проблемного характеру з навчально-ігрової діяльності і творчі здібності розглядались в деяких дисертаційних дослідженнях. Вивчено систему ігор як засобу формування педагогічного вміння і напрямку / Н.М.Страздас /, дидактичні ігри як засіб активізації пізнавальної діяльності / О.С.Селецька /, творчий розвиток майбутнього вчителя / С.У.Гуцало /, тенденції розробки проблеми творчості / Ф.М.Маршева /.

Однак питання творчого потенціалу і навчально-ігрової діяльності висвітлювались однобічно: вивчення або творчого потенціалу, або навчально-ігрової діяльності. Багато аспектів даної проблеми залишаються невизначеними. Цим і зумовлена актуальність проблеми розвитку творчого потенціалу студентів засобами навчально-ігрової діяльності.

Об'єкт дослідження - процес розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя.

Предмет дослідження - педагогічні умови розвитку творчого потенціалу студентів засобами навчально-ігро-

вої діяльності.

Мета дослідження - визначити та експериментально перевірити умови, що забезпечують розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя.

Гіпотеза дослідження. Творчий потенціал студентів може бути розвинений у процесі навчально-ігрової діяльності, якщо :

- дотримуватися чіткої психолого-педагогічної установки проведення навчально-ігрової діяльності;

- включити в систему навчально-ігрової діяльності творчі форми роботи;

- забезпечити вихід усіх учасників навчально-ігрової діяльності в творчий режим, що сприяє виразу самостійного мислення, уяві, фантазії, емоційної співчутливості.

Об'єкт, предмет, мета і гіпотеза визначили такі завдання дослідження :

1. На основі аналізу літератури з проблеми, а також вивчення досвіду роботи кращих вчителів розкрити суть поняття творчого потенціалу майбутнього вчителя.

2. Визначити та експериментально перевірити психолого-педагогічні умови розвитку творчого потенціалу студентів.

3. Розробити критерії і виявити рівні розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя.

4. Встановити взаємообумовленість прояву творчих якостей студентів умовами проведення навчально-ігрової діяльності.

5. Простежити зростання творчого потенціалу студентів у процесі навчально-ігрової діяльності.

Методологічною основою дослідження стали теоретичні філософські, педагогічні, психологічні положення про роль мистецтва, творчості, суті виховання і навчання, сучасна концепція творчої

діяльності і творчої особистості, концепції ігрового моделювання стосовно вищої та середньої шкіл.

Для перевірки гіпотези і вирішення поставлених завдань було використано такі методи дослідження: аналіз літератури з проблеми, аналіз досвіду роботи викладачів кафедри педагогіки; педагогічне спостереження; анкетування; аналіз творчої діяльності студентів; інтерв'ювання; тестування; індивідуально-діагностичне обстеження; рейтинг; моделювання; провідним методом дослідження був педагогічний експеримент / констатуючий та формульний /.

Для отримання об'єктивних якісно-кількісних показників рівнів розвитку творчих якостей студентів у процесі навчально-ігрової діяльності використовувались методи статистичної обробки.

Наукова новизна та теоретичне значущість дослідження полягають у розкритті специфіки розвитку творчого потенціалу студентів у процесі навчально-ігрової діяльності, з'ясування взаємозв'язку між характером навчально-ігрової діяльності та реалізацією творчого потенціалу, виявленні педагогічних умов, при яких підвищується ефективність розвитку творчого потенціалу студентів.

Практична цінність дослідження заключається в розробці організаційно-методичної системи успішного розвитку творчого потенціалу майбутніх вчителів в процесі навчально-ігрової діяльності. Результати, висновки та рекомендації дослідження можуть використовуватись як науково-практичний посібник для практичної роботи педагогів.

Надійність і вірогідність результатів дослідження була забезпечена методологічним та теоретичним обґрунтуванням вихідних позицій; використанням комплексу теоретичних та експериментальних взаємодоповнюючих методів дослідження, адекватних його

об'єкту, предмету, меті й завданням, кількісного і якісного опрацювання одержаних даних.

До захисту подаються :

1. Зміст та систематизуючі елементи творчості майбутніх вчителів, в основі творчого потенціалу яких лежать: творче мислення, уява, фантазія, емоційна співчутливість.

2. Психолого-педагогічні умови забезпечення успішного розвитку творчого потенціалу студентів у процесі навчально-ігрової діяльності / творчий режим, творчі форми роботи /.

3. Система організаційно-методичного забезпечення процесу розвитку творчих здібностей студентів.

Дослідження здійснювалось у декілька етапів: I етап / 1989 - 1990 р.р. / пошуково-теоретичний; II етап / 1990-1991 р.р. / - дослідно-експериментальний; III етап - / 1992-1993 р.р. / - підведення підсумків. Основною базою дослідження був педагогічний факультет Кіровоградського державного педагогічного інституту ім. В.Винниченка / 4 групи студентів /.

Апробація та впровадження результатів дослідження здійснювались у процесі дослідно-експериментальної роботи на педагогічному факультеті Кіровоградського педагогічного інституту, а також шляхом публікацій. Основні положення дослідження були представлені на Всесоюзному науково-практичному семінарі / м.Кіровоград, 1988/; науково-практичній конференції молодих учених / м.Кіровоград, 1989/; республіканській науковій конференції / м.Ізмаїл, 1990/; міжнародній науково-практичній конференції / м.Ізмаїл, 1991, м.Кіровоград, 1990, м.Горлівка Донецької обл., м.Ніжина, 1991/; звітних наукових конференціях викладачів / м.Одеса, 1992, 1993; м.Кіровоград, 1994 /.

СТРУКТУРА ТА ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертація складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатку.

У вступі обґрунтовується вибір теми, її актуальність, наукова новизна та практична значущість, формулюється гіпотеза, визначається об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження.

У першому розділі - "Теоретичні основи розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя" розглядається стан дослідження питання творчості в літературі. Проблема синтезує в собі дослідження в деяких наукових напрямках - філософському, соціологічному, педагогічному, психологічному, художньому.

При розробці теми дослідження вивчалися праці, в яких розглядається: 1/ суто науковий підхід до вивчення проблеми творчості / А.В.Брушлінський, В.С.Мейлах /; 2/ питання художньої творчості / К.С.Станіславський /; 3/ педагогічні аспекти основ розвитку творчості / В.Г.Пушкін, В.С.Оганянц, С.Д.Костянтинов, Я.І.Лернер/; 4/ психологічні особливості розвитку творчих властивостей особистості / В.Г.Ананьєв, Л.С.Виготський, А.М.Лук, А.М.Леонтьєв, С.Л.Рубінштейн /. Аналіз робіт вказаних авторів дав можливість зробити такі висновки. Проблема розвитку творчості, творчого потенціалу належить до ряду "вічних" проблем філософсько-педагогічної думки і відповідає власно історичному процесу феноменологізації. Психолого-педагогічний аспект проблеми творчості пов'язаний з виявленням та розвитком творчих здібностей особистості, розробкою змісту, засобів та умов організації та здійснення творчої діяльності, тобто творчої діяльності як розгляду творчості, в якій суб'єктом виступає окремії індивід, а об'єктом - конкретне явище. Відмінність педагогічного аспекту поняття творчості від філософського

стосується поняття новизни та суспільного значення результатів творчої діяльності. Традиційними філософськими визначеннями творчості є різні варіації трактовок її як діяльності, що створює щось нове, котре не має собі аналогів. З погляду педагогіки новизна не може бути необхідною і достатньою умовою для творчості. Своєрідність творчого процесу в педагогічній діяльності заключається в тому, що там діють дві основні закономірності, типові як для наукової, так і для художньої творчості. Перша - самоусунення, друга - самопрояв. І в художній, і в педагогічній діяльності творець виступає не тільки як суб'єкт пізнання, але і як особистість, яка виражає та розкриває себе в результаті всього творчого процесу. В педагогічній творчості потрібно спостерігати співвідношення мислення наукового та художнього, що пов'язано з діалектикою об'єктивного та суб'єктивного, емоційного та раціонального.

Таким чином, ми виходимо не з загальноприйнятого визначення творчості як особливого вигляду людської діяльності, результатом якої є ідеальний чи матеріальний продукт, що має новизну та суспільне значення, а з розуміння творчості як особливого характеру будь-якої діяльності. Сучасне вчення стверджує, що творчість виявляється в усіх галузях людської діяльності, всі без винятку люди / хоча і в різній мірі / володіють творчим потенціалом. Соціальна суть діяльності на індивідуальному рівні проявляється в тому, що суспільні завдання завжди доводяться до індивіда при участі людей, а їх вирішення здійснюється разом. Виділено семантику діяльності, складні відносини особистого та суспільного в ній. Виникають протиріччя: 1/ між вихідними домаганнями особистості на даний результат і отриманим результатом; 2/ між намаганням виразити себе як вихідної мотивації діяльності і глибоко суспільним засобом діяльності; 3/ між реальними можливостями і вимогами до

ної; 4/ ступенем відношення об'єктивної та суб'єктивної складності.

Проблема потенціальних можливостей та їх реалізація в діяльності розкривається в роботах Г.Т.Артем'євої, М.М.Муканова, Я.О.Понмарьова, Д.М.Узнадзе та ін. Творчий потенціал, таким чином, виражає собою передумову, можливість прояву творчих властивостей та характеристик особистості. Ті, в свою чергу, викликають якісну переробку творчих потенцій, збагачуючи їх психічними новоутвореннями, досвідом творчої діяльності, творчими навичками. Момент реалізації творчого потенціалу, включення особистості в творчу діяльність пов'язаний з механізмом зовнішньої активності суб'єкта, його творчою активністю. Творча активність, актуальний стан особистості, в якому реалізуються її творча потенція та здібності пов'язуємо з такими властивостями суб'єкта творчої діяльності як креативність. Деякі автори визначають креативність як особливість інтелекту, рівень мислення, властивість мислення / Телегіна Є./ . Інші автори розглядають креативність як споживчо-перетворююче відношення індивіду до дійсності, яка реалізується при активній взаємодії з об'єктами навколишнього світу. Нами розуміється креативність як сукупність творчих сил і можливостей індивіда, що характеризується певним рівнем та характером розвитку творчих якостей особистості, її пізнавальних процесів, мислення, здібностей, емоційно-вольової забезпеченості, знань, умінь та навичок. Креативність як багатостороннє явище інтегративного характеру не тільки визначає об'єктивні перспективи творчого розвитку, але й забезпечує функціонування актуальної зони творчої діяльності людини. Креативність може проявлятися в різних видах діяльності, в різних ступенях, ця відмінність зумовлена як відмінністю засобів реалізації, так і джерелом походження, рівнем усвідомлення та її стійкістю. Креативність є фактором

будь-якої діяльності, що надає той стиль виконання, який можна назвати творчим.

У дослідженні виділені фактори, які впливають на формування творчості майбутніх вчителів: біогенетичні /робота мозку/; психологічні /творчий клімат, механізм мислення, інтелект, емоційна побудова особистості, індивідуальність та спрямованість натхнення, вся особистість в цілому/; зацікавленість навколишніх у творчому розвитку дітей / умови домашнього виховання, атмосфера спонукань /; мистецтво керівництва у системі навчання; мотивація студента для досягнення успіху; навчально-ігрова діяльність.

За оцінками спеціалістів, ефективність використання навчально-ігрової діяльності в два рази переважає інші форми роботи. Зокрема, показник сформованості дій при вивченні важливих вузівських дисциплін підвищується в середньому до 85%-100% /проти 40% - при традиційному навчанні /.

В другому розділі - " Дослідно-експериментальна робота по створенню педагогічних умов, що сприяють розвитку творчого потенціалу студентів" розглядається хід дослідно-експериментальної роботи стосовно навчально-ігрової діяльності та розвитку творчого потенціалу студентів. Мета діагностичного експерименту - визначити якісні і кількісні характеристики рівнів сформованості творчих якостей, здібностей студентів. Виходячи з цього, діагностичні методики були констатуючими. У процесі експерименту виділена група творчих здібностей, які підлягають діагностиці; виявлені якісні та кількісні характеристики творчих здібностей студентів; проведені виміри та опис рівнів розвитку кожної якості, здібності, зокрема: творчого мислення, фантазії, уяви, емоційної співчутливості.

Дослідно-експериментальна робота проводилась протягом 1989-1993

навчальних років у Кіровоградському державному педагогічному інституті ім. В.Винниченка з експериментальною та контрольною групами. Обсяг вибірки був обумовлений необхідністю охоплення експериментом студентів усього курсу, а роздріблення на групи / по 25 чоловік / дало можливість провести заміри, які характеризують особливості індивідуального розвитку майбутніх вчителів. Попередній етап діагностичного експерименту - проведення обстеження. У ході дослідно-експериментальної роботи застосовувалась комплексна методика, за допомогою якої проводились діагностичні зрізи. Така методика включала цілеспрямовані спостереження: методи анкетування, тестування, аналіз творчої діяльності студентів. Велика інформація отримана завдяки використанню методів опитування, бесіди, опіювання компетентними суддями / рейтинг / та самооцінки. Завдання В.Брушлинського показали рівень розвитку уяви, фантазії; методика К.Ізарда дала можливість вивчити процес емоційного стану студентів; методика нестандартизованого комплексного дослідження креативності вивчила швидкість, гнучкість, оригінальність мислення.

Результати першого діагностичного зрізу показали, що найвищі показники належать середньому рівню розвитку творчих властивостей та якостей, в якому творча уява займає перше місце /52%/, друге - емоційна співчутливість /49%/, третє - творче мислення - /48%/, четверте - фантазія /46%/, що зумовлено недостатньо виробленою системою внутрішніх мотивів, які пов'язані з аспектом творчо нового, невіддільного від процесу формування образів фантазування, формальним ставленням до навчально-ігрової діяльності в першій експериментальній фазі дослідження ігрової діяльності.

Порівняльний аналіз даних експериментальної та контрольної груп показали, що в кількісному відношенні показники рівнів розвитку творчих здібностей, якостей мають невелику різницю, яка, на на-

шу думку, обумовлена використанням самої ігрової діяльності.

Мета проведеного формуючого експерименту - визначення педагогічних умов, що забезпечують розвиток творчого потенціалу студентів, та визначення того, як впливає навчально-ігрова діяльність на "зону найближчого розвитку" творчого потенціалу майбутнього вчителя. Були підготовлені та адаптовані навчально-ігрові завдання для даного контингенту учасників; встановлена взаємообумовленість прояву творчого потенціалу студентів умовами, прийомами проведення навчально-ігрової діяльності; виявлені моменти прояву творчих якостей. У процесі гри проведений порівняльний аналіз результатів обстеження рівнів розвитку творчого потенціалу студентів експериментальної та контрольної груп; досліджена динаміка зростання творчого потенціалу студентів у ході навчально-ігрової діяльності; проаналізована ефективність проведення ігрового моделювання як засобу розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя. Для формуючого експерименту були використані такі види ігор: ділова педагогічна гра, гра - драматизація, рольова гра, промт-дирекційна, спонтанно-імітаційна, пост-імітаційна, спонтанно-субституційна, імітаційна гра.

Вищевказані ігри використовувались у процесі подачі навчального матеріалу з педагогіки, педагогічної майстерності, літератури, музики. Попереднім етапом проведення ігор була підготовка та проведення інструктивних занять, пробне програвання адаптованого матеріалу. Формування складу ігрових груп велось нами з розрахунком попереднього вивчення наявних даних з діагностики рівнів розвитку творчих якостей кожного студента. Опираючись на отримані дані, нами дана оцінка рівням підготовленості студентів до гри. Класифікація літературних ігор будувалась у співставленні з цілями навчання, які залежать від етапу роботи над літературними творами. Робота складалась із трьох етапів: перший - вхід в текст,

другий - аналіз його засвоєння, третій - творче "закріплення" набутих знань і умінь. Найбільш ефективною формою ігрової роботи виявилось читання в ролях драматичних творів, вивчення яких передбачено програмою з української мови для початкової школи. Читання в ролях сприяло не тільки творчому входженню в новий текст, але і творчому "пошуку" імпровізаційного образу, вибору засобів та способів виразу почуттів. Студенти включалися в емоційно-образну сферу, яка сприяла розкриттю та зміні емоціонального стану, обов'язкового перетворення вміння швидко перебудовуватися психологічно, найбільш яскраві засоби виразу емоцій. Особливо динамічно проявлялись творчі якості студентів у ході гри "Актори та критики", де частина досліджуваних знаходилась у ролі "акторів", що виконують ролі за текстами оповідань, а інші - в ролі "критиків", які оцінюють творчі здібності "акторів".

Використані ігри-драматизації носили яскраво виражений специфічний характер. Вони давали можливість до імпровізації дій, стимулювали реконструктивні та творчі підходи до розв'язання навчально-ігрових завдань. Головною метою ділової гри було вироблення у майбутніх вчителів "техніки" мовлення / образно-емоційна розповідь перед прослуховуванням музичного твору /, міміки та жестів / вправ на безмовне спілкування, що розвиває володіння мімікою та пантомімікою при поясненнях /, керування своїм станом / володіння своїм організмом, розвиток впевненості в своїх педагогічних можливостях, володіння методикою релаксації, аутогенного тренування /, техніки розуміння себе та навколишніх / вміння мовлення, вміння володіти своїм самопочуттям та емоційним станом /.

Для реалізації керованої емоційної напруги при розробці та проведенні ігр передбачались відповідні умови :

- створення достатньо гострого конфлікту за рахунок неслівпадання функціональних та ігрових цілей учасників, що виконують різні ролі;

- забезпечення особистої зацікавленості досліджуваних у певному результаті гри;

- виконання психологічних вимог щодо підбору ігрових груп, розподілу ролей і врахування особливостей досліджуваних;

- наявність в навчально-ігровій діяльності організованих етапів обговорення наслідків;

- підготовка викладача до проведення навчально-ігрової діяльності;

- включення до системи навчально-ігрової діяльності різних творчих форм роботи / наприклад: брейнстормінг /.

Цілеспрямована робота над вивченням прояву емоційної співчутливості студентів допомогла виділити засоби, які забезпечують керівництво емоційною напругою у процесі навчально-ігрової діяльності:

- реалізація ситуації вибору, що передбачає наявність трьох компонентів: а/ наявність більше, ніж одна альтернатива; б/ віра досліджуваного в можливість вибирати будь-яку альтернативу; в/ можливість для досліджуваного давати альтернативи;

- невідповідність між ресурсами та метою - тільки в тому випадку з'являється реакція напруження;

- характер діяльності ігрових груп, що передбачає змагання.

Динаміка зросту рівнів розвитку креативності знайшла відображення в поданих таблицях статистичних даних рівнів креативних якостей та властивостей.

ДИНАМІКА ЗМІНИ У СТУДЕНТІВ РІВНІВ
РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ

	до пров. експерименту		після експ. робота	
	контр. гр.	експ. гр.	контр. гр.	експ. гр.
Творче мислення	46%	48%	52%	79%
Уява	50%	52%	56%	92%
Фантазія	44%	46%	47%	66%
Емоційна співчутливість	48%	49%	56%	98%

У кінці другої глави підводяться підсумки експериментальних даних, що дозволяють зробити висновок про позитивний вплив навчально-ігрової діяльності на розвиток творчого потенціалу студентів, про ефективність основних положень дослідної методики розвитку, діагностики як кожного компонента креативності, так і явища в цілому.

Проведене дослідження дало можливість зробити такі висновки:

1. Дослідження дало можливість експериментально перевірити і науково довести висунуті гіпотезою передбачення про оптимальні умови проведення навчально-ігрової діяльності. Підтвердилось передбачення про те, що навчально-ігрова діяльність може бути ефективним засобом розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя, якщо у кожного студента сформується свідоме ставлення до навчально-ігрової діяльності.

2. Вивчення досвіду роботи кращих вчителів, аналіз теоретичних праць, а також архівних документів та інших джерел, результати експериментального дослідження дозволили визначити, що процес

розвитку творчого потенціалу студентів може бути інтенсифіковано при цільовому оволодінні системою творчої ігрової діяльності, що сприяє розвитку потреби в оптимальному використанні творчого мислення, уяви, фантазії, здібності емоційної співчутливості.

3. Експериментально підтверджено, що успішність реалізації завдань цілісного розвитку творчого потенціалу студентів у процесі навчально-ігрової діяльності повністю залежить від конкретних педагогічних умов:

- чітка психолого-педагогічна установка проведення навчально-ігрової діяльності, як необхідна умова розвитку креативних властивостей та професійно значущих якостей особистості майбутніх вчителів;
- включення до системи навчально-ігрової діяльності різних творчих форм роботи, що забезпечують активну теоретичну та практичну підготовку студентів до творчої педагогічної діяльності;
- забезпечення виходу всіх учасників навчально-ігрової діяльності в творчий режим, який сприяє прояву самостійності мислення, уяви, фантазії, активізації емоційної співчутливості.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях:

1. Творче виховання учнівської молоді - завдання, теорії, практика, перспективи // Всесоюзний науково-практичний семінар. - Кіровоград, 1988. - С.54-56.

2. Вплив мистецтва на формування творчих здібностей майбутнього вчителя // Регіональна науково-практична конференція " Енергії молоді - перебудові ". - Кіровоград, 1989. - Ч.І. - С.84.

3. Вдосконалення навчально-виховного процесу в світлі рішень Всесоюзного з'їзду працівників народної освіти // Тези конференції молодих вчених. - Кіровоград, 1989. - С.104-106.

4. Значення творчої педагогічної діяльності у формуванні професійної культури вчителя // Тези конференції. - Ізмаїл, 1990. - С.54-58.

5. Педагогічна направленість позанавчальної музично-естетичної діяльності студентів // Республіканська наукова конференція "Вчитель та суспільство: досвід, пошуки". - Дрогобич, 1990. - С.129-131.

6. Дидактична гра як засіб розвитку творчих здібностей студентів // Науково-практична конференція "Актуальні проблеми перебудови та вдосконалення навчально-виховного процесу в вузі і загальноосвітній школі. - Кіровоград, 1990. - С.113-116.

7. Творча гра як психологічний прийом міжособистого спілкування // Всесоюзна науково-практична конференція "Психологія педагогічного спілкування" - Кіровоград, 1990. - С.161-163.

8. Теоретичні принципи розвитку творчих здібностей // Республіканська науково-практична конференція "Роль мистецтв у вихованні творчої особистості". - Кіровоград, 1990. - С.59-60.

Автореферат дозволений до друку спецрадою за рекомендацією кафедри педагогіки Одеського державного педагогічного інституту ім. К.Д.Ушинського.

457360

